

MARAŐ MERKEZLİ OLAN
VE 11 İLİ ETKİLEYEN
DEPREMLER İLE İLGİLİ
TESPİTLER VE ÖNERİLER

Kadın Zamani Derneği
Komeleya Dema Jinan
Women's Time Association

GİRİŐ

Bu bilgi notu 6 Őubat 2023 tarihinde MaraŐ merkezli olan ve II ili olumsuz etkileyen 7.6 Őiddetindeki depremin yıkıcı etkilerinden sonra oluŐan olumsuzlukları, hak ihlallerini ve çözümlerini saptamak üzere deprem olduğu günden itibaren sahada aktif olan gönüllü ve üyelerimiz tarafından hazırlanmıŐtır. İlk bölümde yapılan saha çalıŐmasının geri planı açıklanmaya çalıŐılmıŐ, ikinci bölümde ise sorunlar ve çözümler ortaya konulmuŐtur.

Öncelikle Őiddeti yüksek ve alanı geniş felaketlerde ilk birkaç gün hızlı organize olmak çok önemlidir. 6 Őubat 2023'te yaŐanan depremde II ilin etkilenmesi ve bu illere kritik saatlerde yapılması gereken acil müdahale ve kriz yönetiminin yapılmaması ve yardımların ulaştırılmaması bu felaketin çok yüksek ölüm ve yıkım oranlarıyla sonuçlanmasına neden olmuştur ama asıl sorun deprem sonrası eksikliklerle birlikte deprem öncesi tedbirsizliğin getirdiği sonuçlardır.

Bu depremde aslında halk olarak en temel haklarımızdan biri olan yaşam hakkının geçmiŐten geleceğe ne kadar önemsiz görüldüğünü; yıkılan binalara, çaresiz bırakılan insanlara, göçük altında kalan ve çıkarılması çokta önemsenmeyen hayvanlara bakınca bütün açıklığıyla görmekteyiz. Kriz dönemlerinde toplumun dezavantajlı gruplarının durumunun daha kötüleŐtiĐini bilmekle birlikte bu afet yaŐandıktan sonra da çadır dağıtımı, yemek ve diğer destek organizasyonlarının problemlili olmasının da toplumda zaten dezavantajlı durumda olan kadın ve çocukları daha çok etkilediğini gördük.

YaŐanılan bu büyük felaketle birlikte yaŐamlarımızın ne kadar kolay yok olabileceğine ve ne kadar güvensiz bir ülkede yaŐadıĐımıza tanıklık etmiŐken diğer yandan da örgütlü bir toplumun hızlıca ve kolektif bir çalışma ile yaraları nasıl sarabileceğine, dayanıŐma kültürünün ve yaŐanılan tüm kötülöklere inat kadın dayanıŐmasının gücüne, birlikteliğine ve birbirimizden vazgeçmemek için kurulan ağların, verilen çabaların önemine ve değerine de tanıklık ettik.

GÖZLEM

-Parklarda düzensiz biçimde kurulan çadırların kadınların konaklamasına uygun olmadığını gördük. Kadınlar çadırlarda güvenli hissetmediklerinden dolayı geceyi çocuklarıyla birlikte ortak alanlarda kurulan ateşlerin başında geçiriyor.

-Kadınların şiddetten korunmasını sağlayacak bir girişim mevcut değil. Aynı zamanda bu illerdeki karakollar ve adalete erişim mekanizmaları da işler halde olmadığı için kadına yönelik şiddetle mücadelede başvuru yöntemine ilişkin yapılmış bir bilgilendirme de mevcut değildir.

-Deprem öncesinde boşanma aşamasında olan veya koruma kararı aldırılmış, 6284 sayılı kanundaki tedbirlere başvurmuş kadınlar takip edilmiyor; dolayısıyla nasıl korundukları belli değil. Bu bakımdan bölgede kadına yönelik şiddet vakalarının takibine ilişkin çözüm mekanizmalarının olmaması ilerleyen süreçte şiddetin artmasını tetikleyecektir.

-Devlet mekanizmalarının kadınları ikincil konumda gören politikası depremin üzerinden geçen 20 günde hala bir çözüm yolu üretememiştir.

-Kaçırılan ve yine depremden sağ kurtulan çocukların ailelerine ulaştırılmaması halkın tedirginliğini daha da arttırarak zaten güvensiz bir ortamın güven problemini daha da derinleştirmiştir.

-Gönüllülük esasıyla giden ekiplerin çalışmalarına onay verilmemesi, mevcut çalışmalara dahil edilmemesi toplumsal bir güvensizliğe ve çaresizlik duygusunun hissedilmesine neden olmuştur.

-Kadın ve çocuklar toplumsal baskıdan kaynaklı kendi öz ihtiyaçlarını dile getirememiştir.

-Merkezlerin dışında kalan ilçeler, köylere 3 gün hiçbir müdahalenin yapılmamış-gecikmiş olması yıkımın daha da ağırlaşmasına neden olmuştur.

-Yıkımın şokunu henüz atlatamayan yurttaşlara “muhtaçlık” duygusu hissettirilmiştir.

-Binalar engelli bireylerin ihtiyaçlarına göre tasarlanmamış olup bu eksiklikten kaynaklı birçok engelli birey binaları terk edememiş ve hayatını kaybetmiştir.

-Haberleşme ve dayanışma için çok önemli bir araç olan sosyal medyaya engellemeler getirilmiştir.

-Yıkım alanlarında güvenliğin sağlanamaması ve bazı şiddet, hatta işkence görüntülerinin yayınlanması yaşanılan travmayı daha da artırmıştır.

-Afetin yaşandığı illerin çoğunluğunda Kürtçe anadildir fakat arama kurtarma çalışmalarında anadil hassasiyeti gözetilmemiştir.

-Yaralı kurtarılan fakat sonrasında ulaşılamayan, nerede olduğu bilinmeyen çocuklar ve kadınlar ile ilgili resmi bir açıklama yapılmamıştır.

-Göçmenler üzerinden yürütülen nefret söylemlerinden dolayı yıllar önce savaştan ötürü ülkelerini terk etmek zorunda kalan insanlara yeniden bir travma yaşatılmıştır ve bu süreçte göçmenler için güvenli ortamlar inşa edilmemiştir.

ÖNERİLER

-Öncelikle şiddet nedeniyle şikayetçi olan, koruma tedbirlerine başvuran ve bu nedenle açılmış davalarda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı avukatları müdahil olmakta ve davayı takip etmektedir. Bu sebeple acilen bölgede hali hazırda devam eden dosyalara, dava açılmamış olsa dahi koruma kararlarına ilişkin bir risk analizi yapılmalıdır.

-Bu risk analizi tarafların ikisinin de hayatta olması durumunda kadının şiddetten korunması için öncelikle şiddet uygulayandan ayrı bir yerde barınma imkanının oluşturulması, gerekirse yakın illere sevkini sağlanarak 6284 sayılı kanundaki tedbirlerin uygulanmaya devam edilmesi sağlanmalıdır.

-Adresinin bulunmasında sakınca bulunan kadın ve çocuklara ilişkin bu bilgiler iller arası ulaşımı sağlayan kamu görevlilerine verilerek ulaşım güvenli şekilde sağlanmalıdır.

-Çevre illerdeki ŞÖNİM'lerde uygun barınma imkanlarının sağlanması için çalışmalar bir an önce yapılmalı, hayati riski bulunan kadınlar buralarda koruma altına alınmalıdır.

-Şiddete maruz kalmış-kalan kadınlar için afetin yaşandığı tüm şehirlerde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) kriz koordinasyonları kurulmalı ve tüm kadınların kolay ulaşabilecekleri planlamalar yapılmalı.

-Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bugüne dek yalnızca çocuklara ilişkin istatistiki bilgiler yayınlamış ancak kadınlara ilişkin hiçbir bilgi verilmemiştir. Bu anlamda deprem bölgesine adli yardım çadırları kurularak kadınların hukuki bilgiye erişmesi sağlanmalı, bilgisayar üzerinden sorgulama yaparak davalarına/koruma kararlarına ilişkin gerçek bilgiye erişimin ve burada devam etmeyen adli işlerin çevre illerde devam etmesi sağlanmalıdır.

-Kadınlar için kendini rahat ifade edebileceği alanlar yaratılmalıdır; eğitim atölyeleri, resim ve çizim atölyeleri, tiyatro ve sergi gibi...

-Çocuklar için gerekli özel alanların yaratılması; özellikle beden ve ruh sağlığını her an ve alanda koruyacak önlemler çok önemlidir (oyun alanları, beden mahremiyetlerinin dışarıya karşı korunabileceği alanlar (bez değişimi, banyo, kıyafet değişimi, uyku düzenleri vb.), temel ihtiyaçlarından biri olan sevginin aile ile giderilebileceği alanların yaratılması)

-Çocukların eğitim ihtiyacını karşılayacak düzenin kurulması ve yer seçimi aileye yakın olmalıdır. Bu eğitim gönüllüleri ağıyla da daha yaygın ve güçlü hale getirilebilir.

-Akıbetleri belli olmayan kişiler; nerede olduğu bilgisi netleşmediği ya da mevcutta bir yere yerleştirildi ise bu süreçler şeffaf bir şekilde kamuoyu ile paylaşılmalıdır.

-Yapılan yardımların zamana yayılarak devam etmesi sağlanmalıdır.

-Halkın ekonomik durumu göz önüne alındığında en az bir yıl boyunca temel gıda ile birlikte çocuk bezi, kadın pedi, yaşlı bezi dağıtımını sürekli yapılmalıdır.

-Çadırın ve kalabalık yaşam alanlarının mevcut Türkiye siyasetine bakıldığında mülteci ve yabancı uyruklu kişilerin can güvenliğinin her an tehlikeyle karşı karşıya olduğu düşünülüp bunun için gerekli tedbirlerin alınması önemlidir: daha güvenilir alanlara sevk, temel ihtiyaçların karşılanmasında eşitsizliğin giderilmesi, canlarına ve mallarına dair temel güvencenin somut adımlarla sağlandığının sürekli takibi yapılmalıdır.

-Konuşulan dillerde psikolojik desteğin sağlanması ve bu desteğin uzun bir sürece yayılması önemlidir. Yine bu dillerde hukuki süreçlerin, taleplerin takibi için ağlar oluşturulmalıdır.

-Özellikle gönüllü veterinerlerin oluşturduğu gruplarla hayvanların sağlık, besin ve barınma ihtiyaçları giderilmelidir.

-Bilgilendirmeler illerde yaşayan tüm kimlikleri gözetken bir yerde olmalı ve anadilde yapılmalıdır.

Kadın ve çocukların yaşadıkları travmanın iyileştirilme sürecine bu alanda çalışma yürüten Sivil Toplum Örgütleri dahil edilmelidir.

-Okuma yazma bilmeyen kadınlar için bilgilendirmeler sözlü duyuru şeklinde yapılmalıdır.

SONUÇ

İlgili Bakanlıklar tarafından önlem alınmaması, kolluk kuvvetlerinin bu konuda bilgilendirilmemesi ve kadına yönelik şiddetin bu süreçte görmezden gelinmesi devletin politikası haline gelmiş durumdadır. Kriz dönemlerinde hızla artış gösteren şiddetin, dezavantajlı konumda bulunan kadın ve çocuklara yönelmesi beklenen bir sonuçtur. Bu nedenle kadınların özellikle yaşamsal ihtiyaçların dahi yeterli şekilde karşılanamadığı bu süreçte şiddete karşı çıkmaları, şiddetten kurtulmaları oldukça zorlaşmaktadır. Bakanlıklar, kolluk güçleri ve yargı mekanizması bu süreçte kadınların şiddetten korunması üzerine çalışmalı, risk analizleri yapılmalı, kadınların çevre illerde güvenli alanlara ulaşımı ve yerleşimi sağlanmalıdır.

Diğer yandan çocukların güvenliğinin sağlanmaması çocukları ihmal ve istismara açık hale getirmektedir. Çocukların mahremiyetlerinin gözetilmemesi tv programları ve sosyal medya üzerinden kontrolsüz bir şekilde paylaşılıyor olmaları da çocuklar açısından durumun sıkıntılı olduğunu göstermektedir. Özellikle çadır kentlerde çocuklar ve kadınlar açısından güvenlik önlemleri , çocuk oyun mekanlarında kontroller ve güvenlik artırılmalıdır.

Afet bölgesinde haklı bir ceza yöntemi olarak gösterilen şiddet olaylarının, şiddet davranışını normalleştirildiği göz önüne alınarak alternatif çözüm yöntemleri geliştirilmeli ve her türlü şiddete amasız ve fakatsız karşı çıkılmalıdır. Şiddet yönteminin adalet sağlayıcı bir yöntem olmadığı bir işkence yöntemi olduğu belirtilmelidir. Tüm süreçler hızlı ve düzenli bir organizasyon sürekliliği sağlanarak yapılmalıdır. Tüm bu süreçlerin planlaması ve uygulanmasında da Sivil Toplum Örgütleri'nin rolü ise devletin eksik bıraktığı ve bırakacağı açık olan bu alana ilişkin takibin yapılmasını sağlamaktır.